

Willem van Alphen

De eerste vliegende vrouw van Rotterdam

**Het bijzondere leven
van Corite van Alphen-Roos
1895-1969**

studio Rashkov

Colofon

© 2026 Willem van Alphen

Omslagontwerp en vormgeving binnenwerk:
Delian Rashkov, studio Rashkov/Pressure Line
Redactie: Chris Buitendijk, studio Rashkov/Pressure Line
Foto auteur: Petja Buitendijk, studio Rashkov/Pressure Line
Fotografie: alle foto’s komen uit het particulier archief van de familie Van Alphen,
tenzij anders vermeld
Druk: New Energy Printing, Vianen

ISBN 9789083649320
NUR 680

studio Rashkov
www.studiorashkov.com

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, door middel van druk,
fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze
ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord	5		
Deel 1: Corite’s jeugd			
1. Rotterdam begin 20 ^e eeuw	13		
2. De familie van Corite	17		
3. De zusjes trouwen	23		
4. Een nieuw huis aan de Parkstraat	25		
5. De burens beneden	27		
6. Zaken en familie gaan samen	31		
7. Muziek, sport en spel in Wassenaar	41		
8. Een onvoorstelbaar groot verlies	43		
Deel 2: Het bruisende interbellum			
9. Corite’s mooiste taak op aarde	49		
10. Aviatrice bij de Rotterdamsche Aeroclub	55		
11. Zeezeilen als ontspanning	85		
12. Zingen als een vogeltje	97		
13. Wonen in een futuristisch monument	109		
14. De kinderen gaan hun eigen weg	127		
Deel 3: Hoe de oorlog alles veranderde		Bijlagen	
15. Bombardement en bezetting	135	Stamboom familie Roos en familie Reepmaker	184
16. De laatste jaren aan de Kralingse Plas	149		
Deel 4: Grootouders		Geraadpleegde literatuur	185
17. Terug naar de Parkstraat	161		
18. ‘Omaatje Coriet’	171	Archief familie van Alphen	186
Epiloog	179	Dankwoord	187

Voorwoord

Als kleinkinderen hadden wij een bijzondere band met onze oma. Op haar verzoek noemden wij haar ‘Omaatje Coriet’. Deze lichtvoetige koosnaam symboliseerde heel aardig wie ze voor ons was: geen strenge grootmoeder, maar een oma die vrolijkheid, muziek en theater in ons leven bracht. Ze deed alles anders dan andere oma’s. Gekleed in een knalgele, getailleerde winterjas, afgezet met bontkraag en dito manchetten, en op haar hoofd een bijpassend geel hoedje, reed zij op haar bromfiets door Rotterdam. Mijn zusje zat eens in het centrum met een vriendje een ijsje te eten op het terras van ijssalon Capri, toen ze Omaatje Coriet op hoge snelheid langs zag schieten in haar opvallende outfit. Trots zei ze: ‘Dat is mijn oma!’

Op sinterklaasavond maakte ze geen gedicht, maar deed ze een kleine act. Op een verjaardagsfeest van een bevriende familie voerde ze een toneelstukje op, een soort one-woman-show. Zij probeerde ons al op jonge leeftijd warm te maken voor de muziek en het theater. Zo organiseerde ze zanglessen voor mijn zusje Connie en nam ons mee naar musicals en operettes. Ook herinneren we ons allemaal dat ze op een strand in Zeeland een spel organiseerde, waarbij de kleinkinderen gehuld in zeewier uit de zee tevoorschijn moesten komen om daarna aan te zitten aan een zeebanket.

Het was ons duidelijk dat het zingen en acteren een belangrijk onderdeel van haar leven was. Dat ze vóór de oorlog had opgetreden in opera’s en ook een vliegbrevet had gehaald – als een van de eerste vrouwen in Nederland –, dat wisten we. En dat zij niet onze echte oma was, maar het jongere zusje van onze vroeg overleden grootmoeder, dat wisten we ook. Maar wat ze allemaal destijds had bereikt, en vooral hoe bijzonder dat was, dat realiseerden wij ons toen nauwelijks.

Daar kwam verandering in toen ik niet zo lang geleden gevraagd werd om een verhaal te vertellen voor twee Rotterdamse gezelschappen. De herensociëteit Eendragt

maakt Magt vroeg mij iets te vertellen over hun moderne sociëteitsgebouw aan de Kralingse Plas, het gebouw dat zo'n bijzondere rol had gespeeld in het leven van mijn oma. Niet lang daarna vroeg de Rotterdamsche Aeroclub of ik wilde komen praten over de vliegavonturen van mijn oma bij hun club, inmiddels bijna honderd jaar geleden. Deze twee lezingen waren voor mij een goede aanleiding om eens wat dieper in het leven van mijn Omaatje Coriet te duiken.

In een grote doos op zolder vond ik een schat aan gegevens. Brieven, fotoboeken, krantenartikelen over haar optredens in de opera en schriftjes met aantekeningen en herinneringen aan haar vliegavonturen. Aan de hand van foto's, brieven en plattegronden kon ik reconstrueren hoe mijn grootouders hadden geleefd. Ik leerde meer over het unieke huis waar zij woonden, aan de Kralingse Plaslaan. Een minder bekend huis dan het Rietveld Schröderhuis, maar evenzeer een icoon van vooroorlogse moderne architectuur en nu een sociëteitsgebouw en rijksmonument. Het huis waar mijn oma zich sprookjesprinses waande en waar mijn zusje en ik werden geboren. Dit alles leverde niet alleen genoeg stof op voor mijn lezingen, maar inspireerde mij ook tot het schrijven van dit boek.

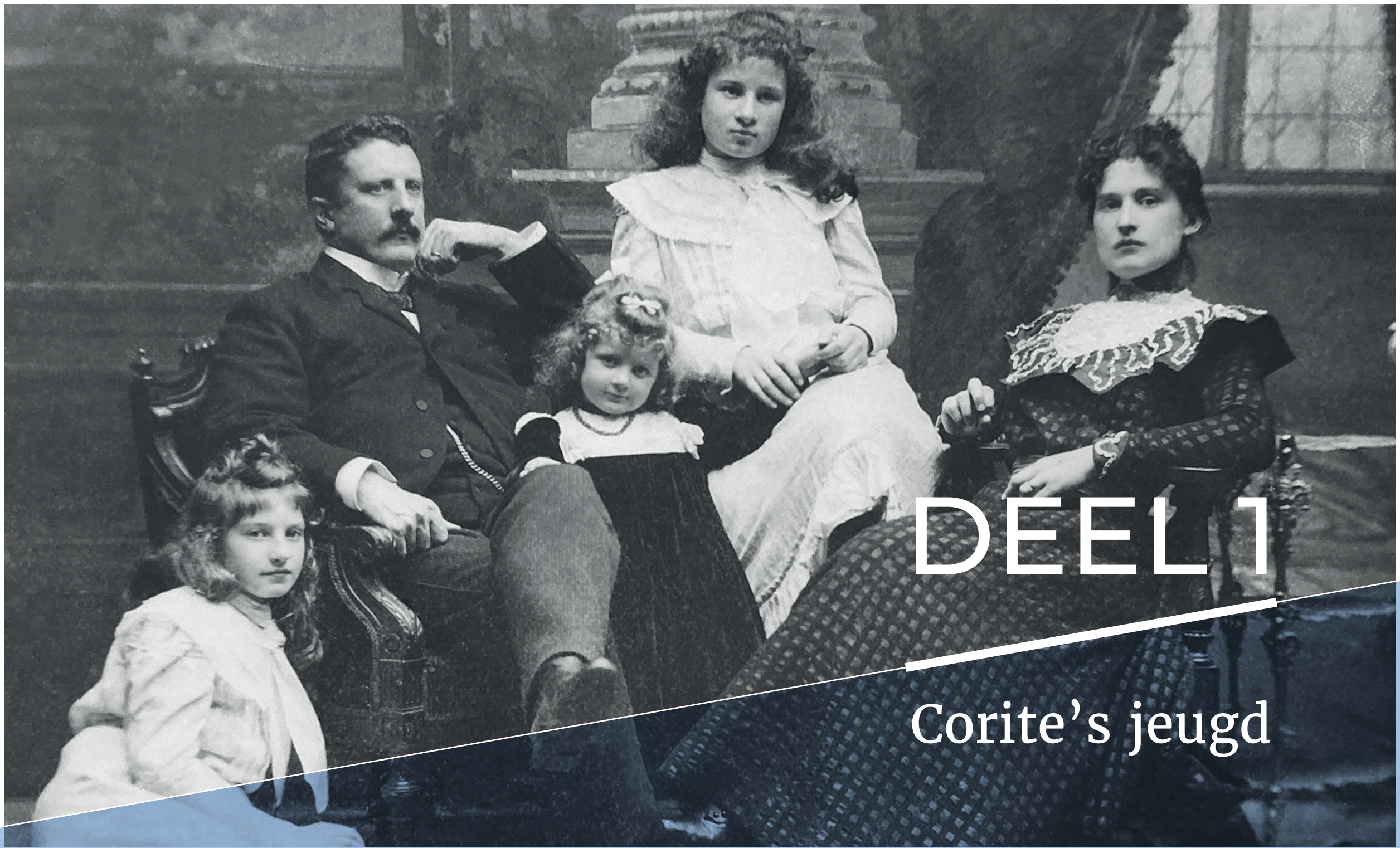
Hierbij werd ik geholpen door de vele brieven van mijn vader, Michiel van Alphen. De herinneringen aan zijn tweede moeder gaven mij een prachtig beeld van wie zij was: een 'unforgettable character'; iemand die een blijvende indruk achterliet op de mensen waarmee zij omging. Toen haar zusje op jonge leeftijd overleed en een man met drie kinderen achterliet, nam zij de taak op zich om voor het gezin te gaan zorgen. Ze deed dat niet plichtmatig, maar in dankbaarheid en met grote vreugde. Zij zette al haar vindingrijkheid en fantasie in om onze grootvader en zijn kinderen gelukkig te maken.

Hoe meer puzzelstukjes ik bij elkaar kon leggen, hoe meer inzicht ik kreeg in het leven van mijn oma: hoe zij als getrouwde vrouw, los van alle conventies, haar eigen keuzes maakte en vaak een voorbeeld was voor andere vrouwen. In de standsbewuste Rotterdamse kringen koos zij haar eigen rol, zonder dat dit weerstand opriep. Integendeel, ze nam de gevestigde orde voor zich in met haar humor en

charme. Die gevestigde orde was in de eerste plaats mijn grootvader, maar zeker ook de invloedrijke Rotterdamse families en ondernemers als George van Beuningen en Kees van der Leeuw, die deze gedreven en autonoom opererende vrouw van harte steunden.

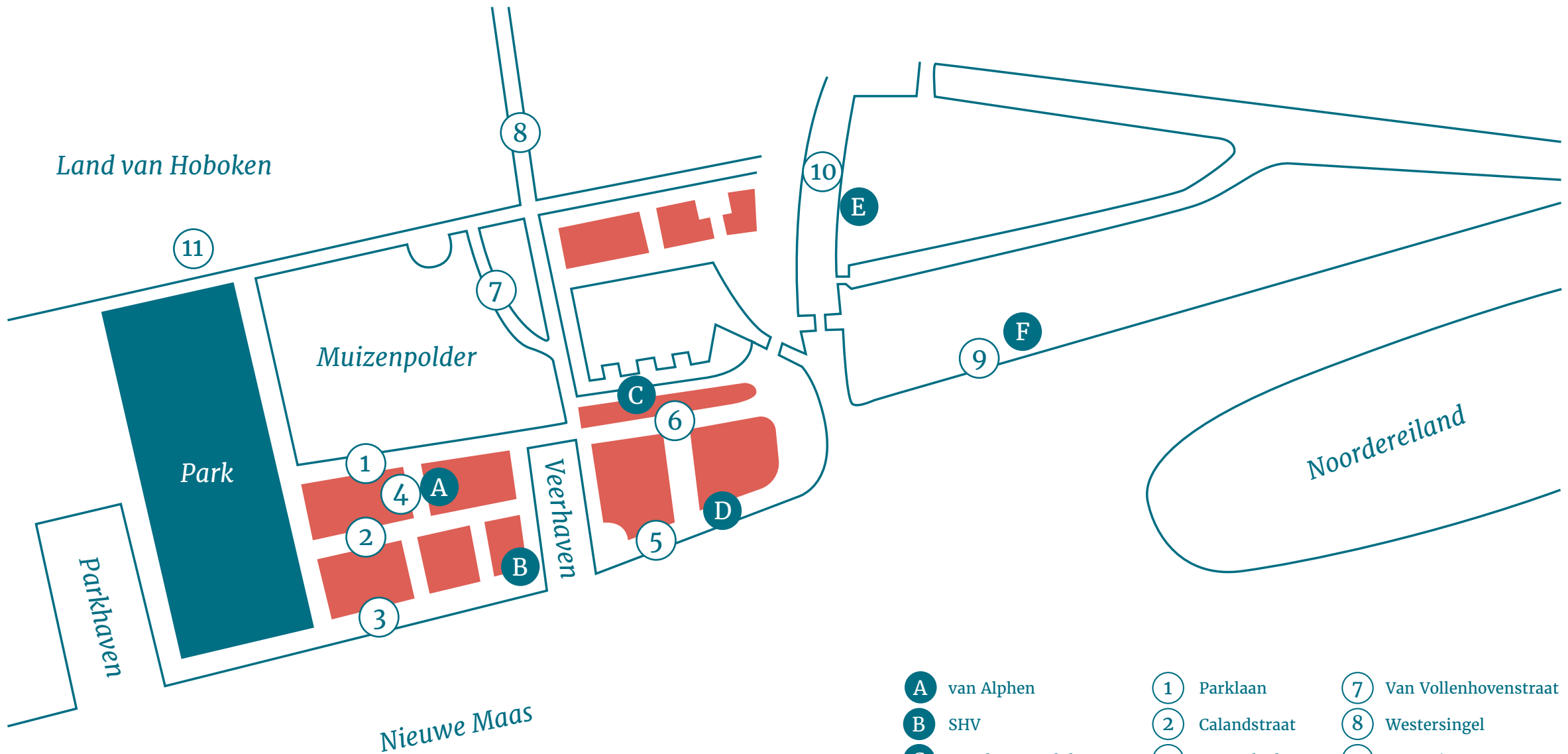
In dit boek volgen we Corite in haar drie grote passies: de muziek, het vliegen en haar liefde voor het moderne huis, dat haar als het ware in de schoot viel. Maar we krijgen ook een beeld van hoe de Rotterdamse ondernemersfamilies met elkaar omgingen. We zien hoe het zakelijke, sociale en privéleven naadloos in elkaar overging. Het is de tijd van het interbellum waarin Corite haar hoogtepunten beleefde. Een tijd van economische tegenspoed, ongekend optimisme en onheilspellende dreiging.

Willem van Alphen

DEEL 1

Corite's jeugd

Het deel van Rotterdam waar de familie van Corite woonde, destijds bekend als het Nieuwe Werk.
Tegenwoordig wordt dit het Scheepvaartkwartier genoemd.

A van Alphen	1 Parklaan	7 Van Vollenhovenstraat
B SHV	2 Calandstraat	8 Westersingel
C moeder van Alphen	3 Westerkade	9 Boompjes
D Frits van Alphen	4 Parkstraat	10 Leuvehaven
E Michiel van Alphen	5 Willemskade	11 Westzeedijk
F Handelscompagnie	6 Westerstraat	

1. Rotterdam begin 20^e eeuw

Hoe ziet de stad eruit waar mijn oma ter wereld komt? Het is 4 augustus 1895 wanneer Cornelia Johanna Roos, roepnaam Corite, wordt geboren. Rotterdam is op dat moment veel kleiner dan nu en sterk geconcentreerd rond de oude stadsdriehoek aan de rechteroever, ten noorden van de Maas. De haven maakt een grote internationale ontwikkeling door. Aan de zuidoever is nog weinig bebouwing, maar er worden al wel nieuwe havens aangelegd. Het is de ambitie van de stad om een van de grootste havens ter wereld te worden.

We zitten dan midden in het stoomtijdperk: het vervoer naar andere landen gaat over het spoor, maar ook vaak nog over water. Er meren grote schepen aan in de haven, allemaal op kolen gestookt. Aan de Wilhelminapier liggen de grote schepen van de Holland Amerika Lijn en van de Rotterdamsche Lloyd. Als vervoersmiddel gebruiken mensen de trein, tram of paard en wagen – de fiets is nog niet zo populair als nu. Vermogende families in Rotterdam verplaatsen zich met een rijtuig met paarden, aangedreven door een koetsier en een palfrenier. Maar de meeste mensen gaan lopend door de stad. De auto verschijnt pas rond 1920 in het straatbeeld. Zakenmensen gaan te voet naar hun werk in de haven en tussen de middag lopen zij naar de beurs of de sociëteit Amicitia.¹ Goederen worden in de stad vervoerd door wagens die met paarden zijn bespannen, de zogenoemde ‘sleperswagens’.

Het zakenleven concentreert zich in de oude stadsdriehoek. Die wordt begrensd door de Boompjes, aan de Maaszijde, de Leuvehaven en de Coolvest (de latere Coolsingel) in het westen, en door de Goudse Vest in het oosten. Die laatste wordt in die periode gedempt en omgedoopt tot Goudsesingel. De Wijnhaven, de Oude Haven en de Leuvehaven zijn drukbezochte havens, waar het een komen en gaan

◀ Boompjes
begin 20^e eeuw

¹ Grootvorst aan de Maas, Harry van Wijnen, blz. 108.

is van handelsschepen. De Boompjes is de mooiste en drukste boulevard van de stad. Langs de rivier zie je een mengeling van oude patriciërs huizen, kantoren, koffiehuisen en een synagoge. Vooraanstaande Rotterdammers wonen hier nog tussen de kantoren en pakhuizen. Denk aan de Rotterdamsche Bank, advocatenkantoren, consulaten, rederijen en zeilmakerijen. De oudste stoomvaartlijn van Rotterdam, Müller&Co, ligt aan de Boompjes met de Batavier, die een dagelijkse verbinding met Londen onderhoudt. Bijna iedere middag om vijf uur vertrekt er een stoomschip, dat naar het midden van de rivier wordt gesleept. Schepen worden aan de kade geladen en gelost door sjouwers. Zij dragen zakken of tonnen op hun rug. Het massagoed wordt op de zuidoever verladen, ook allemaal handmatig tot in 1913 de eerste elevatoren worden ingezet voor de overslag van graan.

Er is een groot welvaartsverschil tussen arbeid en kapitaal. Aan de ene kant de vele havenarbeiders, meestal nieuwkomers uit de provincie, die afkomen op de snel groeiende economie van Rotterdam. En aan de andere kant de Rotterdamse families, die in de stad de lakens uitdelen. Zoals de families Van Hoboken (handelaars en bankiers), Reuchlin (Holland America Lijn), Ruys (Rotterdamsche Lloyd), Mees (bankiers), Dutilh (advocaten en reders) en Van der Leeuw (Van Nelle, koffie, thee, tabak). Het sociale leven van de Rotterdamse elite wordt in grote mate bepaald door de zaken die deze families in de haven met elkaar doen. De mannen werken hard, zeker zes dagen per week. De vrouwen zorgen voor de huishouding en de opvoeding van de kinderen, daarbij geholpen door dienstmeisjes en kinderjuffrouwen, ook wel 'juffies' genoemd. Buitenshuis bestaat hun belangrijkste activiteit uit het brengen van visites aan andere (meestal getrouwde) dames.

Een mengeling van kantoren, woonhuizen en koffiehuisen aan de Boompjes rond 1910

Laden en lossen aan de Leuvehaven rond 1910

Antony van Hoboken, in die tijd vermoedelijk de rijkste man in de stad, woont met zijn huishoudster in een groot buiten ten noorden van de Westzeedijk. Dit mooie park met koetshuizen, hertenkamp en een grote vijver met eilanden en bruggetjes, wordt in de volksmond 'Het land van Hoboken' genoemd. Iedere ochtend komt een rijtuig met twee paarden voorrijden om de heer des huizes naar zijn kantoor aan de Wijnhaven te brengen. De oude Van Hoboken wordt dan door zijn huishoudster in het rijtuig geholpen, waarna de paarden het rijtuig tegen de oprit van de Westzeedijk optrekken, de koetsier op de bok en de palfrenier achterop.

Sommige 'oude' families wonen nog aan de Boompjes of de Leuvehaven. Maar steeds vaker verhuizen zij naar de westelijke rand van de stad; ze gaan aan de Westersingel, de Westzeedijk of de Parklaan wonen. Hun Juffies wandelen met de kinderen in 'Het Park', dat begrensd wordt door de Maas, de Parkhaven en de Westzeedijk. Ze gaan met de trein op vakantie naar Zuid-Frankrijk en laten zich in Nederland vervoeren in een rijtuig. Het contrast is groot met de havenarbeiders, die vaak slecht worden betaald, zwaar werk moeten doen en maar één week per jaar vakantie krijgen. Het maakt dus veel uit waar je wordt geboren.

Het huis van Corite's grootvader
aan de Westersingel

2. De familie van Corite

Ook mijn oma Corite komt uit zo'n welgestelde familie. Bij haar geboorte in 1895 woont het gezin aan de westelijke rand van de stad, tussen andere oude Rotterdamse families. Haar vader, Johannes Lodewijk Aemilius Roos (1859-1916) komt van buiten Rotterdam. Hij wordt geboren in Amersfoort als zoon van Karel Lodewijk Frederik Roos, luitenant-kolonel bij de Artillerie, en Jacoba Johanna van Coeverden.

De moeder van Corite, Clara Reepmaker (1862-1938), komt uit een oud Rotterdams geslacht. Zij is geboren in Rotterdam als dochter van Abraham Adriaan Reepmaker en Clara Viruly. Abraham Reepmaker is notaris en een belangrijk man in de stad. Dat blijkt onder meer uit zijn grote huis: de speciaal voor hem gebouwde 'Villa Nuova'. Dit riante huis ligt aan de Westersingel, op de hoek van de Binnenweg. De tuin, met een koetshuis, strekt zich uit van de Binnenweg tot aan de Kruiskade – een afstand van meer dan een halve kilometer –, dan nog de buitenrand van de stad. De moeder van Corite groeit hier op. Zij en haar zusjes worden ook wel 'de meisjes van buiten' genoemd.

Na de dood van Abraham Reepmaker in 1880 wordt Villa Nuova afgebroken en gaat Corite's grootmoeder, Clara Reepmaker-Viruly, verderop aan de Westersingel wonen. Daar woont ze nog steeds op stand, getuige een foto uit haar laatste levensjaren. We zien grootmoeder Reepmaker in de achtertuin van dit huis in een rolstoel zitten, voortgeduwd door een knecht met naast haar een 'dame de compagnie'.

Grootvader Reepmaker

Grootmoeder Reepmaker-Viruly

Vader en moeder Roos met hun drie dochters, v.l.n.r. Pem, Corite en Clara

Corite groeit op met twee oudere zusjes: Clara en Emma. Clara Roos is acht jaar ouder en Emma Roos, in de familie 'Pem' genoemd, is zeven jaar ouder. In de grote familie Reepmaker worden verjaardagen, bruiloften en feestdagen gezamenlijk gevierd. Voor deze gelegenheden worden de drie zusjes uitgedost in mooie pakjes om een toneelstukje of cabaretje op te voeren. Ook de kinderen van bevriende families verschijnen in toneelkostuum op deze feesten en partijen. Zo zie ik tussen de vele familiefoto's bijvoorbeeld een portret van Kees van der Leeuw, verkleed als clown. Hij is vijf jaar ouder dan Corite. Deze jeugdvriend zal later een belangrijke rol gaan spelen in het leven van Corite.

Kennelijk is acteren iets wat veel voorkomt in deze Rotterdamse families. Ook Corite doet er actief aan mee. Als ze vijf jaar oud is speelt ze een rol in de operette 'Le Beau Bébé' van de Zwitserse componist Dalcrose. Ze is zelf 'Le Beau Bébé', vermoedelijk een figurantenrol, met oudere zingende en dansende meisjes om haar heen. Het is goed mogelijk dat hier haar passie voor zingen en acteren is ontstaan, een passie die later als een rode draad door haar leven loopt.

Corite als Le Beau Bébé

Ondanks al deze vrolijkheid hangt er een donkere wolk boven het gezin. Vader Roos is een avonturier en maakt lange reizen naar China en India. Soms blijft hij veel langer weg dan verwacht. In de familie gaat het verhaal dat Johannes, toen hij eens een brief ging posten, pas twee jaar later weer terugkwam. Na zo'n lange reis probeert hij zijn afwezigheid goed te maken. Zo neemt hij eens een Chinees pakje mee voor Corite, dat ze kan aantrekken voor een volgend feest. Eenmaal neemt hij uit India zelfs een wit olifantje mee voor zijn gezin. Het arme beest overleeft de overtocht niet en overlijdt op de boot naar Nederland. Het huwelijk tussen vader en moeder Roos loopt op de klippen als Corite nog een klein meisje is. In 1907 volgt de scheiding voor de burgerlijke stand.

Moeder Clara Roos en vader Johannes Roos

Of Corite erg is aangedaan door de scheiding van haar ouders, weet ik niet. Maar het is wel zeker dat ze een hechte band ontwikkelt met haar moeder, die met veel liefde voor haar en haar zusjes zorgt. Moeder Clara woont dan met haar drie dochters aan de Mauritsweg. Zoals dit verhaal vaker laat zien, wonen de families in het oude Rotterdam vaak op steenworp afstand van elkaar. Zo woont Jacob Reepmaker, de oom van Corite, vlakbij aan de Westersingel.

Tante Catho Reepmaker-van Hoboken

Deze oom Jacob trouwt met Catho van Hoboken, de dochter van de zeer vermogende Anthony van Hoboken. De twee nabij wonende gezinnen hebben een hechte band, al leeft tante Catho op heel andere voet. Zij heeft een eigen rijtuig met twee paarden en daarbij een koetsier en palfrenier. De moeder van Corite mag het rijtuig af en toe lenen om met haar dochters een tochtje te maken naar Rockanje.

Als rond 1920 de auto zijn intrede doet, wordt het rijtuig van tante Catho vervangen door een Rolls Royce. De koetsier en de palfrenier zitten nu potsierlijk voorin de auto en rijden tante Catho naar de winkels om boodschappen te doen. Een anekdote die in de familie rondgaat, zegt veel over haar welvaart: bij de aankoop van haar auto, informeerde tante Catho of zo'n Rolls Royce weleens kapot kon gaan. Het antwoord van de verkoper was bevestigend, waarop tante onmiddellijk twee Rolls Royces bestelde.